

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
5653-20

meddelad i Stockholm den 28 juni 2021

KLAGANDE

AA

Ombud: Biträdande jurist Kevin Theander
Advokatfirman De Basso
Hantverkargatan 42 B
112 21 Stockholm

MOTPART

Polismyndigheten
106 75 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 25 augusti 2020 i mål nr 2511-20

SAKEN

Återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet och upphäver underinstansernas avgöranden.

Dok.Id 248123

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–12:00
13:00–16:00

DOM

Mål nr
5653-20

BAKGRUND

1. Tillstånd att inneha skjutvapen får endast meddelas om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Kravet innebär att vapentillstånd endast ska beviljas den som är lämplig att inneha skjutvapen.
2. Ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas av Polismyndigheten bl.a. om tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen, eller det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.
3. Polismyndigheten beslutade i februari 2020 att återkalla AA:s vapentillstånd med motiveringen att han var olämplig att inneha skjutvapen.
4. Polismyndigheten konstaterade att AA var aktiv medlem i Nordiska motståndsrörelsen (NMR). Enligt myndigheten är NMR en högerextrem militant, nazistisk organisation som har en våldsam framtoning. Flera av dess medlemmar har dömts och misstänkts för grova och ideologiskt motiverade våldsbrott. Organisationen framhäver rätten till självförsvar och inom den finns det en fascination för skjutvapen. Polismyndigheten ansåg att det i den miljön inte går att utesluta att AA:s vapen kan komma att användas i kriminella sammanhang.
5. AA överklagade till Förvaltningsrätten i Jönköping som avslog överklagandet. Förvaltningsrätten ansåg att det finns en överhängande risk för påtryckningar, hot och våld som kan leda till att AA inte har möjlighet att bibehålla kontrollen över sina vapen. Hans omgivning är sådan att vapen inte bör förekomma i den och han är därför olämplig att inneha vapen.
6. Kammarrätten i Jönköping avslog AA:s överklagande dit. Kammarrätten ansåg att AA vistas i och tar aktivt del i en våldsbejakande miljö vilket gör honom olämplig att inneha skjutvapen.

YRKANDEN M.M.

7. AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden och anför följande.
8. Av förarbetena till vapenlagstiftningen framgår att det i varje enskilt ärende om återkallelse ska göras en självständig bedömning där det främst ska beaktas omständigheter som kan hänföras till tillståndshavaren. Polismyndigheten har inte gjort en prövning av hans faktiska förhållanden utan myndigheten anser att alla personer med koppling till NMR är olämpliga att inneha skjutvapen. En återkallelse förutsätter att vapeninnehavaren *visat sig* vara olämplig att inneha skjutvapen. I detta ligger att det ska ha framkommit konkreta omständigheter som är direkt hänförliga till innehavarens person. Polismyndigheten har inte lagt fram någon bevisning till stöd för den påstådda risken för att han, på grund av sitt medlemskap i NMR, kan komma att utsättas för påtryckningar, hot och våld som kan leda till att hans vapen kommer att missbrukas. Återkallelsebeslutet utgör ett otillåtet ingrepp i hans åsikts- och föreningsfrihet.
9. *Polismyndigheten* anser att överklagandet ska avslås och anför följande. Praxis från domstolarna visar att det är fullt möjligt att beakta omständigheter som inte är direkt kopplade till vapeninnehavarens personliga egenskaper. En helhetsbedömning ska göras av den sökandes förhållanden och inte bara sökandens egen brottslighet får beaktas utan även dennes kopplingar till kriminell miljö eller kriminella personer. Det är den omgivning som NMR utgör som gör AA olämplig som vapeninnehavare. Det är inte organisationen som sådan som utgör en olämplig omgivning, utan de individer som ingår i organisationen.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Frågan i målet**

10. Frågan i målet är om det finns grund för återkallelse av en persons tillstånd att inneha skjutvapen på grund av dennes engagemang i en våldsbejakande organisation.

Rättslig reglering m.m.

11. I 2 kap. 1 § första stycket 1, 4 och 5 regeringsformen anges att var och en har rätt till yttrandefrihet, demonstrationsfrihet och föreningsfrihet.
12. Av 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) framgår att det krävs tillstånd för att inneha skjutvapen eller ammunition. Enligt 5 § första stycket får tillstånd meddelas endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Kravet innebär att vapentillstånd endast ska beviljas den som är lämplig att inneha skjutvapen, dvs. den som uppfyller de krav på laglydnad, omdöme och pålitlighet som bör ställas på en innehavare av sådana vapen (HFD 2015 ref. 20 och HFD 2016 ref. 33).
13. Enligt 6 kap. 1 § första stycket ska ett tillstånd att inneha skjutvapen återkallas bl.a. om tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen, eller det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

14. Vapenlagstiftningen bygger på principen att endast ansvarskännande personer ska kunna betros med vapen. I varje enskilt ärende om återkallelse av vapentillstånd ska det göras en självständig bedömning där bl.a. uppkomna brister i den personliga lämpligheten att inneha vapen beaktas (prop. 1990/91:130 s. 25 f. och 47). Det råder allmän enighet om att det finns behov av en sträng kontroll av innehav och bruk av skjutvapen och ammunition. Huvudsyftet med en sådan kontroll är att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olycks-händelser i samband med hanteringen av vapen. Av särskild betydelse är strävan att förhindra att vapen används i brottslig verksamhet (prop. 1995/96:52 s. 26).
15. Återkallelsegrunden ”skälig anledning” tar sikte främst på omständigheter som kan hänföras till innehavarens person och hans möjligheter att ta vård om vapnet (prop. 1990/91:130 s. 64). I samband med att bestämmelserna om återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen fick sin nuvarande lydelse väckte en remissinstans frågan om inte denna återkallelsegrund kunde uteslutas eftersom alla huvud-sakliga skäl för att återkalla tillstånd rymdes under de övriga grunderna. Regeringen var emellertid inte beredd att göra så eftersom det kan uppkomma situationer där återkallelse bör kunna komma i fråga men som inte täcks av de övriga grunderna (prop. 1999/2000:27 s. 59).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

16. Yttrandefriheten, demonstrationsfriheten och föreningsfriheten slås fast i grundlag tillsammans med de andra s.k. opinionsfriheterna i 2 kap. 1 § regeringsformen. Yttrandefrihet innebär frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Demonstrationsfrihet innebär frihet att anordna och delta i demonstrationer på allmän plats och

DOM

Mål nr
5653-20

föreningsfrihet innebär en frihet att tillsammans med andra verka för enskilda eller allmänna syften.

17. Friheterna innebär en rätt att utan ingripande eller repressalier uttrycka åsikter, delta i demonstrationer och vara medlem i organisationer. Ett vapentillstånd kan således inte återkallas enbart på grund av en persons åsikter eller medlemskap i en politisk organisation eller deltagande i möten och manifestationer anordnade av organisationen.
18. AA är aktiv inom NMR som är ett politiskt parti. Organisationen beskrivs som våldsbejakande och extremistisk samt som en del av den svenska vit makt-miljön (SOU 2021:27 s. 55 ff.). Polismyndigheten har uppgett att medlemmar i ledande ställning i NMR har begått kriminella handlingar och att flera av dem är dömda för allvarliga våldsbrott.
19. AA har uppgett att hans arbete inom NMR består i opinionsbildning. Han har skrivit artiklar och varit med i NMR:s radiosändningar samt deltagit i ett par demonstrationer och delat ut flygblad.
20. Underinstanserna har bedömt att AA är olämplig att inneha skjutvapen på grund av att det i den våldsbejakande miljö han verkar finns en risk för att hans vapen kommer att missbrukas.
21. För att AA ska ha visat sig vara olämplig att inneha vapen krävs att han inte uppfyller de krav på laglydnad, omdöme och pålitlighet som bör ställas på en innehavare av skjutvapen. Det har inte gjorts gällande att AA gjort sig skyldig till någon brottslighet eller att det finns en risk för att han personligen kommer att missbruka sina vapen. Inte heller har det förts fram några konkreta omständigheter som talar för att hans engagemang i vit makt-miljön innebär en risk att han skulle förlora kontrollen över sina vapen och att de skulle missbrukas av någon annan. Det finns därför inte förutsättningar för att återkalla AA:s tillstånd att inneha vapen. Överklagandet ska därför bifallas.

DOM

Mål nr
5653-20

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Margit Knutsson, Mahmut Baran (skiljaktig), Leif Gäverth och Marie Jönsson (skiljaktig).

Föredragande har varit justitiesekreteraren Hanna Sardi Jarlbro.

SKILJAKTIG MENING

Justitieråden Baran och Jönsson är skiljaktiga och anser att överklagandet ska avslås samt anför följande.

1. De grundlagsskyddade rättigheterna innebär att ett vapentillstånd inte kan återkallas enbart på grund av en persons åsikter eller medlemskap i en förening. Det innebär dock inte att en person som utövar en sådan rättighet är skyddad mot ingripanden som följer av lag, t.ex. bestämmelserna i vapenlagen.
2. Vi är ense med majoriteten om att AA:s vapentillstånd inte kan återkallas på den grunden att han har visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen.
3. Ett vapentillstånd ska emellertid också återkallas om det annars finns någon skälig anledning till det. En återkallelse på denna grund aktualiseras när det uppkommer

situationer där återkallelse kan komma i fråga men som inte täcks av någon av de övriga grunderna (se punkt 15).

4. De övriga grunderna för återkallelse är knutna till tillståndshavarens personliga omständigheter. Mot bakgrund av den stränga kontroll som ska råda över vapentillstånd (se punkt 14) bör, enligt vår mening, det vara möjligt att återkalla ett tillstånd när tillståndshavarens omgivning är sådan att det inte bör förekomma vapen i den (jfr SOU 1998: 44 s. 122). En sådan omgivning kan vara där det förekommer grovt kriminellt belastade eller uttalat våldsbejakande personer eller där omgivningen på något annat sätt utgör en riskmiljö.

5. NMR är en våldsbejakande extremistisk organisation och en del av vit maktmiljön. Organisationen har medlemmar, flera i ledande positioner, som har begått kriminella handlingar och som är dömda för allvarliga våldsbrott. Vi delar Polismyndighetens uppfattning att NMR utgör en sådan riskfylld miljö som det inte bör förekomma vapen i. AA deltar i organisationens aktiviteter i stor omfattning. Han är alltså aktivt engagerad i en riskfylld miljö där vapen inte bör förekomma. Det finns därmed skälig anledning att återkalla hans vapentillstånd. En sådan åtgärd kan inte anses kränka hans grundlagsskyddade rättigheter. Överklagandet ska därför avslås.